DUBBA · OYSS HAZIRLIK
10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Dersi 1. Dönem 2. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 5
Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Adı Soyadı: .....
Sınıf / No: .....
Puan: .....

Telefonda aç: süreli çöz, paylaş

10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı · 1. Dönem 2. Ortak Yazılı (Senaryo 5)

1. Aşağıdaki türküyü okuyunuz ve türküden hareketle soruları cevaplayınız.

> ***İstasyon Türküsü***
>
> *Ayaz çöktü, dondu raylar,*
> *Mektuplarla geçti aylar;*
> *Yol kapanır diye korktum,*
> *Dört gözle bekledim garda.*
>
> *Düdük öttü uzaklardan,*
> *Yüreğime su serpildi;*
> *Yolcum indi, sarıldık da*
> *Kışın soğuğu yenildi.*
>
> *(Bu türkü sınav için yazılmıştır.)*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1.1. Türküde altı çizili söz gruplarının anlamını bağlamdan hareketle tahmin ediniz. Her tahmininizi destekleyen bir ipucunu türküden gösteriniz.

1.2. Türküdeki kavuşma sevinci, haberleşmenin ve yolculuğun zor olduğu bir yaşamın içinde dile getirilmiştir. Türküde yansıtılan bu yaşam koşullarından ikisini dizelerle gösteriniz. Ardından bu koşulların günümüzde nasıl değiştiğini ve kavuşma sevincinin bugün de neden aynı karşılığı bulduğunu açıklayınız.

2. Aşağıdaki ninniyi okuyunuz ve ninniden hareketle soruları cevaplayınız.

> ***Kış Ninnisi***
>
> *Ninni yavrum, uyu yavrum,*
> *Camda kırağı çiçekler;*
> *Sen uyurken şehir uyur,*
> *Uyur ışıklı direkler.*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Ninni yavrum, uyu yavrum,
Serçeler yuvasındadır;
Sen uyu da büyü yavrum,
Sabah kapı ardındadır.

(Bu ninni sınav için yazılmıştır.)

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

2.1. Ninnide tekrarlanan **bir dizeyi** ve **bir kelimeyi** yazınız. Bu tekrarların ninnide ahengi sağlamaya ve söyleyicinin yavrusuna duyduğu sevgiyi hissettirmeye katkısını ayrı ayrı açıklayınız.

2.2. Ninninin söylenme amacını yazınız. "Sen uyurken şehir uyur, / Uyur ışıklı direkler." dizeleriyle "Sabah kapı ardındadır." dizesinin bu amaca nasıl hizmet ettiğini ayrı ayrı açıklayınız.

3. Aşağıdaki şiiri okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

Gar Saati

Kalkış düdüğü çaldı, kapılar kapandı,
Son vagonun ışığı eridi sisin içinde;
Peronda yük arabaları, rüzgârda bir tabela,
Gar saati ağır ağır sayıyor yokluğunu.

Bekleme salonunda boş kaldı yanımdaki sandalye,
Dilimde söylenemeden kalmış bir "hoşça kal";
Raylar uzayıp gidiyor, ben olduğum yerdeyim,
Kışın grisi siniyor sesime, sözüme.

(Bu şiir sınav için yazılmıştır.)

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

3.1. Şiirde söyleyicinin **hüzün** duygusunu yansıtan **iki dizeyi** yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

3.2. Yazdığınız dizelerden hareketle hüzün duygusunun, söyleyicinin trenin ardından kaldığı gar ortamını algılayışına etkisini gerekçelendirerek açıklayınız.

4. Aşağıda gazel biçiminde yazılmış iki beyit ve günümüz Türkçesiyle söylenişi verilmiştir. Beyitleri okuyunuz; beyitlerden ve 3. sorudaki "Gar Saati" şiirinden hareketle soruları cevaplayınız.

> ***Gazel***
>
> *Bu şehri duman sardı, ne bir haber var ne yâr kış günü,*
> *Yüzün güneşi doğsa gönülde olur bahâr kış günü.*
>
> *Kûyunda bir taş gibi donmuş bekler bu âşık,*
> *Bir bakışın eritir bu buz tutmuş intizâr kış günü.*
>
> *(Bu beyitler sınav için gazel biçiminde yazılmıştır.)*
>
> ***Günümüz Türkçesiyle:*** *(1) Bu kış gününde şehri duman sardı; ne bir haber geliyor ne de sevgili. Ey sevgili, yüzünün güneşi doğsa bu kış gününde gönlümde bahar olur. (2) Bu âşık, senin mahallende taş gibi donmuş hâlde beklemektedir. Bu kış gününde senin bir bakışın, buz tutmuş bu bekleyişi eritir.*
>
> *kûy: sevgilinin mahallesi, semti; intizâr: bekleyiş, gözleyiş*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

4.1. Birinci beyitte sevgilinin yüzü için kullanılan mazmunu yazınız. Bu mazmunun, beyitteki "kış" ve "bahâr" sözcükleriyle birlikte az sözle çok anlam anlatmayı nasıl sağladığını açıklayınız.

4.2. Gazel beyitlerini ve "Gar Saati" şiirini aşağıdaki tabloda verilen ölçütlere göre karşılaştırınız. Bir ölçüt için tek alana yazılan yorum puanlanmayacaktır.

Ölçüt	Gazel beyitleri	Gar Saati
Konu		
Nazım birimi		
Zihniyet (ait olduğu şiir geleneği)		
Dil ve anlatım		

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

5. Aşağıdaki şiiri okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

> ***Ekspres***
>
> *Yollar uzanır dağlarda,*
> *Tekerlekler ezgi çalar;*
> *Sisler dolaşır bağlarda,*
> *Evler göğe duman salar.*
>
> *Elimde sıcacık bir çay,*
> *Uzakta ışıklar söner;*
> *Pencerede asılı ay,*
> *Kalbim tekerlekle döner.*
>
> *(Bu şiir sınav için yazılmıştır.)*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

5.1. Şiirin ölçüsünü, nazım birimini ve kafiye düzenini yazınız. Ardından **1. dörtlükteki** kafiyeleri ve redifleri gösteriniz.

5.2. Şiirin ölçü ve kafiye düzeni gibi biçim özellikleriyle bir tren yolculuğunu anlatan içeriği arasında nasıl bir bağlantı kurulabileceğini şiirden **iki dize** örnek vererek açıklayınız.

6. Aşağıdaki öğretici metni okuyunuz. Metni, altında verilen yönergeye göre kısa bir hikâyeye dönüştürünüz.

> *Ay tutulması, Dünya'nın Güneş ile Ay arasına girdiği ve bu üç gök cisminin aynı doğrultuya geldiği gecelerde görülür. Bu sırada Ay, Dünya'nın gölgesine girer. Tutulma yalnızca dolunay evresinde gerçekleşebilir ve bütün evreleri birkaç saat sürebilir. Ay'ın tamamen gölgede kaldığı tam tutulmada Ay gökyüzünden kaybolmaz; Güneş ışığı Dünya'nın atmosferinden geçerken kırılır ve Ay'a ulaşan kırmızımsı ışık onu bakır rengine boyar. Eskiden bazı toplumlar kızıllaşan Ay'ı kötü bir işaret sayıp korkuyla izlerdi. Oysa Güneş tutulmasından farklı olarak Ay tutulması, hiçbir koruyucu araç gerektirmeden çıplak gözle güvenle izlenebilir.*
>
> *(Bu metin sınav için yazılmıştır.)*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

YÖNERGE

1. **Ana düşünce:** Bir gök olayını bilgiyle anlamanın korkuyu merak ve hayranlığa dönüştürdüğü düşüncesini doğrudan söylemeden olaylar aracılığıyla sezdiriniz.
2. **Yapı unsurları:** Hikâyenizde Serra, Doğa ve Eymen adlı kişilerden en az ikisine yer veriniz. Olaylar bir kış gecesi, şehirde geçsin. Olay örgünüz serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden oluşsun.
3. **Dönüştürme:** Öğretici metindeki en az iki bilgiyi madde madde sıralamadan kişilerin konuşmaları ya da yaşadıkları olaylar içinde veriniz.
4. **Anlatım biçimi:** Öyküleyici anlatımı esas alınız; tutulma sırasında Ay'ın görünüşünü en az iki cümlede betimleyici anlatımla veriniz.
5. **Kural (eksiltili cümle):** Hikâyenizde en az bir eksiltili cümle kullanınız ve bu cümlenin altına çizgi çekiniz.
6. **Kural (özel ad yazımı):** Gök cismi anlamında kullandığınız Ay, Güneş ve Dünya sözcüklerini büyük harfle başlatınız; bu sözcüklere getirdiğiniz çekim eklerini kesme işaretiyle ayırınız.
7. **Kural (yazım ve noktalama):** 150–250 kelimelik bir metin yazınız; yazım ve noktalama kurallarına uyunuz.

Cevap anahtarı: çözdükten sonra okut.
Her maddenin tam puan ölçütü, kısmi ve sıfır puan durumu, olası yanıt. Kendini puanla, aynı sayfadan 40 dakikalık sayaçla yeniden çöz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif